

Miễn hóa đơn điện tử trên sàn thương mại điện tử: Thuận lợi cho người bán, thách thức cho quản lý

06:38 16/04/2026

Đề xuất miễn hóa đơn điện tử đối với hộ và cá nhân kinh doanh trên sàn thương mại điện tử có tích hợp thanh toán đang mở ra một hướng tiếp cận mới trong quản lý thuế. Tuy nhiên, bên cạnh mục tiêu giảm thủ tục hành chính và hỗ trợ người bán nhỏ lẻ, chính sách này cũng đặt ra nhiều câu hỏi về tính minh bạch của thị trường và hiệu quả kiểm soát dòng hàng hóa trong môi trường số.

Đơn giản hóa thủ tục, thúc đẩy kinh doanh số

Theo dự thảo, trong trường hợp sàn thương mại điện tử đã thực hiện khấu trừ, kê khai và nộp thuế thay cho người bán theo từng giao dịch, hộ và cá nhân kinh doanh sẽ không bắt buộc phải lập hóa đơn điện tử. Nếu người mua có nhu cầu, trách nhiệm lập hóa đơn sẽ thuộc về đơn vị vận hành sàn.

Nhìn từ thực tiễn phát triển của thương mại điện tử, đề xuất này được đánh giá là phù hợp với xu hướng quản lý hiện đại. Quy mô thị trường thương mại điện tử Việt Nam đã tăng trưởng nhanh trong những năm gần đây, với hàng triệu người bán nhỏ lẻ tham gia trên nhiều nền tảng khác nhau. Việc yêu cầu tất cả các giao dịch đều phải lập hóa đơn điện tử có thể tạo ra áp lực lớn về chi phí và vận hành, đặc biệt với những hộ kinh doanh chưa có hệ thống kế toán chuyên nghiệp.

Năm 2025 số thu từ hoạt động thương mại điện tử đạt gần 208,8 nghìn tỷ đồng, tăng 66,5% so với năm 2024

Trong bối cảnh đó, việc chuyển sang cơ chế thu thuế tại nguồn thông qua nền tảng được xem là một bước tiến quan trọng. Dữ liệu giao dịch trên sàn đã bao gồm nhiều yếu tố như thông tin đơn hàng, dòng tiền, định danh người bán, địa chỉ giao nhận... Đây là những dữ liệu có giá trị trong việc xác định nghĩa vụ thuế, thậm chí còn chi tiết hơn so với hóa đơn truyền thống trong một số trường hợp.

Tuy nhiên, các chuyên gia cũng nhấn mạnh rằng việc giảm nghĩa vụ lập hóa đơn không đồng nghĩa với việc nói lỏng quản lý. Ngược lại, yêu cầu đặt ra là phải xây dựng được hệ thống dữ liệu thay thế đủ mạnh, có khả năng lưu vết, đối chiếu và truy xuất thông tin khi cần thiết. Nếu không, việc thiếu vắng dữ liệu hóa đơn đầu ra có thể tạo ra những khoảng trống trong công tác quản lý thị trường và kiểm soát nguồn gốc hàng hóa.

Nguy cơ “vùng xám” trong kiểm soát hàng hóa và bảo vệ người tiêu dùng

Một trong những vấn đề được quan tâm nhất là vai trò của hóa đơn điện tử không chỉ dừng lại ở việc phục vụ quản lý thuế, mà còn là công cụ quan trọng trong kiểm soát lưu thông hàng hóa và bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng. Dữ liệu hóa đơn giúp cơ quan chức năng truy xuất nguồn gốc sản phẩm, xác minh giao dịch và xử lý các tranh chấp phát sinh.

Trong khi đó, môi trường thương mại điện tử lại có đặc thù khác biệt so với thương mại truyền thống. Người bán có thể không có địa điểm kinh doanh cố định, thông tin về hàng hóa và chủ thể giao dịch dễ bị ẩn danh hoặc thay đổi. Điều này khiến việc kiểm tra, giám sát và xử lý vi phạm trở nên phức tạp hơn.

Thực tế cho thấy, số lượng vụ việc liên quan đến hàng giả, hàng không rõ nguồn gốc và gian lận thương mại trên môi trường số đang có xu hướng gia tăng. Nếu thiếu đi lớp dữ liệu hóa đơn điện tử, khả năng đối chiếu giữa hàng hóa – dòng tiền – giao dịch có thể bị suy giảm, từ đó làm tăng nguy cơ hình thành “vùng xám” trong lưu thông hàng hóa.

Bên cạnh đó, từ góc độ người tiêu dùng, hóa đơn điện tử hoặc các chứng từ tương đương như biên nhận thanh toán, email xác nhận đơn hàng là cơ sở quan trọng để thực hiện quyền khiếu nại, đổi trả hoặc yêu cầu bồi thường khi xảy ra tranh chấp. Nếu cơ chế thay thế không rõ ràng, quyền lợi của người mua có thể bị ảnh hưởng.

Một vấn đề khác cũng được đặt ra là trách nhiệm pháp lý của các sàn thương mại điện tử. Khi được giao nhiệm vụ lập hóa đơn thay cho người bán trong một số trường hợp, cần làm rõ phạm vi trách nhiệm của nền tảng. Sàn thương mại điện tử nắm giữ dữ liệu giao dịch và dòng tiền, nhưng không trực tiếp sở hữu hàng hóa hay kiểm soát chất lượng sản phẩm. Nếu không có quy định rõ ràng, nguy cơ chồng lấn trách nhiệm giữa người bán và nền tảng là điều có thể xảy ra.

Ở góc độ quản lý, nhiều ý kiến cho rằng chính sách cần bảo đảm sự công bằng giữa các loại hình kinh doanh. Nếu hộ kinh doanh truyền thống vẫn phải xuất hóa đơn cho từng giao dịch, trong khi kinh doanh trực tuyến được miễn trong một số trường hợp, có thể tạo ra sự chênh lệch về nghĩa vụ tuân thủ. Do đó, việc xác định ngưỡng doanh thu, phạm vi áp dụng và cơ chế giám sát là những yếu tố cần được thiết kế chặt chẽ.

Trong bối cảnh thương mại điện tử tiếp tục phát triển nhanh và ngày càng trở thành một kênh phân phối chủ đạo, yêu cầu đặt ra không chỉ là đơn giản hóa thủ tục mà còn phải nâng cao năng lực quản lý dựa trên dữ liệu. Điều này đòi hỏi sự kết nối đồng bộ giữa hệ thống thuế, nền tảng thương mại điện tử, đơn vị vận chuyển và các cơ quan quản lý thị trường.

Có thể thấy, đề xuất miễn hóa đơn điện tử cho một số đối tượng kinh doanh trên sàn thương mại điện tử là một bước đi mang tính cải cách, phù hợp với xu hướng số hóa. Tuy nhiên, để chính sách phát huy hiệu quả, cần đi kèm với cơ chế dữ liệu thay thế đủ mạnh, minh bạch và có khả năng truy vết cao. Chỉ khi

bảo đảm được điều này, mục tiêu vừa tạo thuận lợi cho kinh doanh, vừa duy trì kỷ cương thị trường và bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng mới có thể đạt được một cách bền vững.

Nam Sơn